

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ «ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ»

1. Ενώ ο λόγος αυτός υπάρχει πάντα, ωστόσο οι άνθρωποι δεν τον κατανοούν ούτε προτού τον ακούσουν ούτε όταν τον πρωτακούσουν. Ενώ δηλαδή τα πάντα γίνονται σύμφωνα με τη νομοτέλεια αυτή, οι άνθρωποι μοιάζουν με άπειρους, όταν καταπιάνονται με λόγια και έργα, σαν κι αυτά που διηγούμαι, διαιρώντας κάθε πράγμα σύμφωνα με τη φύση του και εξηγώντας το πώς έχει. Οι κοινοί όμως άνθρωποι δεν έχουν συνείδηση του τι κάνουν στον ξύπνιο τους, όπως λησμονούν όσα είδαν στον ύπνο τους.

2. Γι' αυτό πρέπει ν' ακολουθούμε τον καθολικό λόγο <δηλαδή τον κοινό γιατί ο καθολικός είναι κοινός>. Κι ενώ ο λόγος είναι καθολικός, οι περισσότεροι άνθρωποι ζουν σαν να 'χουν ιδιωτική σκέψη.

3. (Το πλάτος του ήλιου είναι ίσο) μ' ένα ανθρώπινο πόδι.

4. Αν η ευδαιμονία βρισκόταν στις σωματικές απολαύσεις, τότε θά 'πρεπε να πούμε ευτυχισμένα τα βόδια, όταν βρίσκουν να φάνε ρόβι.

5. Ζητούν να εξαγνιστούν με καθαρμούς και μαιίνονται με άλλο αίμα (των αιματηρών θυσιών), σαν κάποιον που μπήκε στη λάσπη και προσπαθεί μετά να ξεπλυθεί με λάσπη. Τρελό θα τον νόμιζε όποιος θα τον έβλεπε να κάνει αυτή την πράξη. Και προσεύχονται σ' αυτά τ' αγάλματα, πράγμα που ισοδυναμεί με το να θέλει κανείς να μιλήσει στους τοίχους, χωρίς να ξέρει καθόλου τι είναι στην ουσία τους οι θεοί και οι ήρωες.

6. Ο ήλιος κάθε μέρα είναι καινούργιος.

7. Αν όλα τα όντα γίνονταν καπνός, θα ξεχωρίζαμε τις διαφορές τους με τη μύτη.

8. Τα εναντιόδρομα έχουν ενιαία φορά Από τα αντίθετα γεννιέται η ωραιότερη αρμονία.

9. Οι όνοι θα προτιμούσαν τ' άχυρα απ' το χρυσάφι.

10. Ίσως η φύση να επιθυμεί τα ενάντια και με αυτά να φτιάχνει τη συμφωνία, όχι με τα όμοια. Όπως λόγου χάρη οδηγεί το αρσενικό προς το θηλυκό και όχι προς το δικό του φύλο δημιουργώντας την πρώτη ομόνοια διά μέσου των εναντίων, όχι με τα όμοια. Και φαίνεται ότι και η τέχνη κάνει το ίδιο με μίμηση της φύσης. Η ζωγραφική αναμειγνύει τα λευκά με τα μαύρα, τις ώχρες με τα κόκκινα χρώματα και κάνει τις εικόνες σύμφωνες με τα πρότυπα. Η μουσική αναμειγνύει τους οξείς και τους βαρείς, τους μακρούς και τους βραχείς ήχους και δημιουργεί μια αρμονία από διαφορετικές φωνές. Η γραμματική αναμειγνύει τα φωνήεντα και τα άφωνα δημιουργώντας έτσι την τέχνη της. Αυτό ακριβώς λέει και ο σκοτεινός Ηράκλειτος: «Συνδέσεις: σύνολα και μη σύνολα, ομόρροπο και αντίρροπο, ήχοι σε όμοιο τόνο και σε αντίθετο τόνο, κι από τα πάντα ένα κι από το ένα τα πάντα.»

11. Τα άγρια και τα ήμερα ζώα χι αυτά που ζουνστον αέρα και στη γη και στα ύδατα γεννιούνται, ακμάζουν και πεθαίνουν υπακούοντας ατούς θεσμούς τουθεού. Όλα τα ζώα που έρπουν στη γη καθοδηγούνται στη βοσκή με κεντρίσματα, όπως λέει ο Ηράκλειτος.

12. Σ' εκείνους που μπαίνουν στο ίδιο ποτάμι κυλά-νε συνεχώς καινούργια νερά. Οι ψυχές απορροφούν α-τμούς απ' τα νερά.

13. Ο άνθρωπος δεν πρέπει να βρίσκει ευχαρίστηση στο βόρβορο.

14· (Ο Ηράκλειτος προφητεύει εναντίον) εκείνων που μετέχουν στις νυκτερινές οργιαστικές τελετές, εναντίον των μάγων, των βάκχων, των μαινάδων, των μυστών. Αυτούς απειλεί με τιμωρίες μετά θάνατον εναντίον αυτών προφητεύει το πυρ. Γιατί είναι ανίερος ο τρόπος που μυσούνται στα μυστήρια που συνηθίζουν να τελούν οι άνθρωποι.

15· Γιατί αν δεν ήταν ο Διόνυσος, προς τιμήν του ο-ποίου κάνουν την βακχική πομπή και ψάλλουν το άσμα στα αιδοία, θα έκαμναν κάτι αναιδέστατο. Γιατί είναι το ίδιο πρόσωπο ο Άιδης* και ο Διόνυσος, προς τιμήν του οποίου καταλαμβάνονται από μανία και γιορτάζουν τα Λήναια.

16. Πώς θα μπορούσε κανείς να μείνει κρυμμένος μπροστά σ' αυτό (το φως) που δεν δύνει ποτέ;

17. Γιατί αυτά (που αποκαλύπτει ο λόγος) δεν τα καταλαβαίνουν οι πολλοί, όσοι τα συναντούν, ούτε τα καταλαβαίνουν όταν τους τα διδάξουν άλλοι, πιστεύουν όμως ότι τα κατάλαβαν.

18. Αν κανείς δεν ελπίζει, δεν θα βρει το ανέλπιστο, εφόσον δεν θα υπάρχει έρευνα και δρόμος.

19· Δε ξέρουν ούτε ν' ακούσουν τους άλλους ούτε ναμιλήσουν οι ίδιοι.

20. Αφού γεννηθούν αποφασίζουν να ζήσουν και να υποστούν τον θάνατο, ή μάλλον ν' αναπαύονται' κι αφήνουν πίσω τους παιδιά για να γίνουν κι αυτά βορά του θανάτου.

21. Θάνατος είναι όσα βλέπουμε όταν είμαστε ξύ-πνιοι, και ύπνος όσα βλέπουμε όταν κοιμόμαστε.

22. Αυτοί που ψάχνουν για χρυσάφι ανασκάβουν πολλή γη και βρίσκουν λίγο.

23. Το όνομα της Δίκης δεν θα το γνώριζαν, αν δεν υπήρχαν αυτά (τα άδικα).